

Tóth Dezső

Kedvenc Pessoa-utánérzéseim

T. F. Mac Owen emlékére

*Bilincset lábamra, csak hogy letörhessem onnan!
Csak hogy leharapjam, s kivérzett fogam szilánkosra zuzzam,
S betöltsön az önkínzó, vérgőzös élet-gyönyör!
Álvaro de Campos: Walt Whitman köszöntése*

Amikor egy beszélgetés során a naplóírás kerül szóba – vagy azért, mert én hozom szóba, vagy pedig, mert én akarom, hogy a másik szóba hozza –, az a bizonyos másik – aki, ha más nincs kéznél, lehet egy, csak erre a hiábavaló eszmevesztésre általam életre keltett virtuális beszélgetőpartner is –, rendszerint már az elején a következő kérdéssel próbál sarokba szorítani: hogyha a naplónak tényleg nincs a másik ember számára szóló üzenete, akkor a naplóró miért nem égeti el a naplóját, hogy meggyőzően demonstrálja is azt, amit állít, ha már befejezte az írást? Logikus kérdés ez, melyből azonban nem tudom nem kiérezni a naplóírás titka iránti ösztönösen őszinte kíváncsiság próbálkozásainak elmulasztásából fakadó kisebbségi retorika egyedül autentikusnak tűnő kérdésfeltevésének közönyös durvaságát. De ki állította, hogy a naplónak nincs a másik ember számára szóló üzenete? Ha egy beszélgetés során én magam állítanék ilyet, csak azért tenném, hogy érezhessem a magányt az azt a szentséget, amit a külvilág naivitásába való viszonzatlan szerelemnek való kiszolgáltatottság jelent, és nem pedig azért, mert komolyan is gondolom. Szeretem kiugrasztani a nyulat a bokorból, csak hogy elszomorodjak, ha elfut. Márpedig az ilyen beszélgetések mindig elfajulnak, mint minden beszélgetés, ahol meggyőződések állnak szemben egymással. Nem ismerem méltánytalanabb cselekedetet annál, mintha egy naplóró saját tevékenységének értelmét reklámozza egy értetlenkedő meggyőzése céljából. Éppen ezért, néha megengedem magamnak ezt a luxust, mert mindig termékenyítő tud lenni, ha úgy árurom el a becsületesemet, hogy a másiknak fogalma sincs róla, mit teszek kockára. Élvezem annak a gyalázatát, hogy nem fogom tudni felmenteni magam e bocsánatos bűn alól. Mert nem csak arról van szó, hogy meggyőződést mutatok, ami már önmagában is merénylet a semmiben tapogatózó énem számára, de ráadásul olyan ügy kapcsán teszem mindezt, ami számomra az egyedüli bizonyosságot jelenti arra nézve, hogy legalább valóban a semmiben tapogatózom. A másik szinte szánni való értetlensége, melyet olykor sikerül az agresszivitás bohózatává is gerjesztenem, olyannyira irigylésre méltónak tudja feltüntetni szememben a másikat – talán mert mindig is irigyeltem, hogy másnak is van személyisége –, hogy néha tényleg fontolóra kell vennem, vajon miért is nem égetem el naplóimat, hogy nyoma se maradjon annak, valaha is megpróbáltam önmagam lenni, és amennyire csak tőlem tellett, elhatárolódnai annak közönségességétől, hogy megértsenek.

Szentkuthy Miklós az első mondatok után lecsapta íróasztalára a Gombrowicz-naplót, annyira tűrhetetlennek találta az elhíresült kezdést: „Hétfő Én. Kedd Én. Szerda Én. Csütörtök Én...”. Fámánk legyen ez ügyben, mondjuk, Tompa Mária, élete utolsó évtizedének legbefolyásosabb műsája, akit a szakma, vagy minek is nevezzem, Szentkuthy titkárnojként és jelenleg hagyatéknak gondozójaként tart számon, de többről van itt szó, semhogy magamra vegyem a további definiálás átkát, legyen elég annyi, hogy Gombrowicz-élményeik kicserélése közben Szentkuthy elmesélte Mária élete azon viharos epizódját, amikor dühöngve lecsapta a napló német kiadását és válogatott szidalmakra ragadtatta magát nagy felháborodásában. Alaposan kifaggattam Mária-t. Állítólag elementáris volt a reakció: Szentkuthy bömbölt, csillapíthatatlanul ítélkezett és átkozódott. Külön szerencsém, hogy Mária jó mesélő, ihletetten adta elő a jelenetet, pazar Szentkuthy imitátor. „Hogy micsoda?, hogy Én Én Én... menjen az ilyen a fenébe”. Hónapokkal később, hogy hallottam ezt a sztorit, váratlanul ismét rákérdeztem, hogy is történt ez dolog a Gombrowicz-naplóval, és Mária gyönyörűen eljátszotta újból.

Emlékszem, milyen zavarban voltam, mikor ezt a történetet először hallottam. Mintha egy cserbenhagyásos gázolás után magához téror áldozat bűntudatával láttam volna a nyomok eltüntetéséhez, amelyet lelkem sztrádáján okozott álmodozásaim büntetlen előéletű ámkofutója. Közönséges árulásnak tekintetem, amikor megtudtam, hogy Szentkuthy, ez a világbjnok naplóró, miként reagált Gombrowicz igazán szeretetre méltó játékára, ahogy naplóját kezdi, elébe mence az esetleges félreértéseknek, mégha meghatóan didaktikusan is. De Szentkuthy nem a kezdés didaxisán borult ki, nem a naplórói szolipszizmus cantus firmusának ilyen nyers és talán hazaárulásnak tekinthető lekottázásán, amit még megértettem volna, hisz magam is kiérezni vélem ebből a kezdésből a játékosság gesztusán túlmutató indokolatlan őszinteséget, hanem azon, hogy...és jó, hogy elakad itt a szavam, mert nem tudom, igazán nem tudom, hogy min borult ki, és álmos leszek attól, hogy mégis tudni akarom olykor, mégha tudom, hogy nem is fogom megtudni soha.

Az egyetlen metafora felé című kötet 24. egységéből másolom ki az alábbiakat. „Valami ijesztő balgaságnak tartom engem szeretni: logikai érzékenységet sérti az a nő, aki annyira »műveletlen«, hogy engem képes szeretni. Engem: mi vagyok én? A világ felfogója, lemeze – én alig vagyok, csak a világ énbennem s magamban nem magamat, hanem a világot szeretem, »én« csak fiktív ráma vagyok. S a nő ezt a fiktív rámat szereti, nem veszi észre benne a világot. Innen van, hogy a nagyon minket, csak minket imádó nők a világon a lehető legrosszabb szolgálatot teszik: életünk legeslegfiktívabb, legsemmisebb részére hívják fel a figyelmünket: énünkre. Én? Ha azt mondom, hogy »fiktív ráma« – még mindig nagyon sokat mondtam, annál is kevesebb –, hiszen az „én” egy meghatározhatatlan, sohasem kész, hullámzó, oldódó, szakadozó, váratlanul és otrombán kikristályosodó valami; hogy lehet ezt a hülye alaktalanságot olyan precízen imádni, mint ez a nő? Irtózatos malaise az imádottságon belül: az imádás szűkít, fojt, az imádó nő fazonba torzít. Innen van, hogyha például rosszul érzem magam és megjelenik szobámban az »imádó« nő, abban a pillanatban, stopperpontossággal, százszor rosszabbul érzem magam, egyszerűen azért, mert míg egyedül voltam, addig rosszul éppolyan szétfolyó, ködös valami volt, mint az egész »én«-em: bolyongó spirál – mikor a nő belépett, egyetlen boszorkánypillantással »én«-né fojtott, szűkített, betegségemet is, mely a tárgyakon is hevert, ritkítva, hirtelen egy kis helyre, énembe őszpontosította. Hiába szaval rólunk akármilyen himnuszt az imádó, csak verkli benyomását keltheti, mert téved, téved, téved: a világ a szép, az Isten a szép, nem én. Hetérák csődje; madonnák csődje.” És naplórók csődje, tehetnék hozzá, és én hozzá is teszem. Gombrowicz naplója pedig pontosan ezzel az „én”-verklizéssel kezdődik, elhiszem és megértem hát, hogy ettől Szentkuthy kiborult, hisz mi sem indokoltabb, mint ezt tenni: a fiktív ráma reklámja láttán, az örök félreértés ilyen otrombán közönséges reklámjától elrettenve azonnal, pánikszerűen elmenekülni, elszökni. Megértem tehát annak a Szentkuthynak a riadalmát, akinek egész művészete a Narcisszus-mítosz nyelvfilozófiai megalapozású dekonstrukciójának paradigmájából élvezhető a legalaposabban, ha ugyan lehet ilyet mondani, csupán

azt nem értem, mit nem értettem eddig, amit most sem értek. Nem értem az egészet. Onnantól nem értem, hogy egyáltalán mi közöm van nekem ahhoz, hogy egy már örökre ismeretlen hangulatú napon a Budagyöngyén, egy kétemeletes villa egyik mindig félhomályos dolgozószobájának mítosz-izzadt tapétájú falai között egy több éve tartó és munkaképtelenné alázó depressziójának vége felé járó hórihorgas magyar író hatalmas karjaival lecsapja igencsak masszívnak mondható barna tölgyfa íróasztalára a stuttgarti Neske kiadó 1967-ben ajándékként elküldött 1961-es kiadású Gombrowicz-naplóját, arra hivatkozva, hogy szar, szar, szar!!!

Nem ismerek egy napló olvasásánál nagyobb paranoiát. Legyen az akár a legrészegebb szolipszizmus retorikájával megírt napló, vagy az örökkévalóság sanszaira kacsintó öntömíjenezés akár, egyként előnt a más ember életével való szembesülés gyanús hiábavalóságának érzése. Minek nekem az? Az azonosulás kivédhetetlensége a testvériség érzésének kárhovatára ítélt menthetetlenül és életfogytiglan. Kell ez nekem? Nem tudok nem meghatódni azon, hogy valaki feltárja nekem a lelkét, még ha nem is nekem és nem is a lelkét tárja fel. Minden napló egy seb a lelken, és én minden sebből vérző naplóolvasó vagyok. Nem hiszek a reinkarnációban, de hiszem, hogy van a reinkarnációnál is nagyobb hermeneutikai nyűg, és ez a naplóolvasás, bárkié, még a sajátomé is, hisz mennyivel van több közöm a tavaly írott soraimhoz, mint másnak a soraihoz, amiről nem tudom, és nem is akarom tudni, mikor íródtak. Vannak egyéniségek, akik tudják – miközben a más naplóját olvassák –, hogy a más naplóját olvassák, és vannak olyan szerencsétlenek, vagy nagyon is szerencsések, akik csak azt tudják, hogy naplót olvasnak, és talán meglepődnének, ha valaki felvilágosítaná őket egy szép napon arról, hogy a másét. Mit érdekel engem, hogy a más gondolatait élem, ha megélhetem azokat? Miért kellene elhatárolnom magam attól, amit olvasok, ha képtelen vagyok rá? Miért érzem magam másnak, ha már nem tudom? Miért ne szenvedjem el azt a megaláztatást, hogy bepillantást nyerek más gondolataiba, ha egyszer azt akarom? Lehet, hogy nem fogok tudni megszólalni többé a saját hangomon, de mivel sohasem tudtam őszintén hinni, hogy ez valaha is bekövetkezhet, a legnagyobb intenzitással élem meg annak a lehetőségét, hogy a saját hangomat halljam majd egyszer kiolvasni más naplójába mélyedve. Mitől féltsem nem létező identitásom, hacsak nem attól, hogy visszakapom, holott sohasem birtokoltam? Vannak, akik nem írnak naplót, nem tudnak vagy nem is akarnak naplót írni, nem tudják akarni, hogy naplót írjanak, vagy nem akarják tudni, hogy naplót írnak. Én nem tudom, hogy naplót írok-e most, nem tudom akarni, hogy naplót írjak, és nem akarom tudni, ha mégis naplót írnék, egyedüli bizonyosságom, hogy a naplóról írok és nem tudom, miért.

Visszatérve még Szentkuthyra, elmondhatom, hogy megvan a csalódásnak is a maga költészete. Tudom, hogy semmi közöm hozzá, kiből milyen érzelmeket vált ki Gombrowicz naplójának kezdése, de ahhoz nagyon is van közöm, hogy milyen érzelmeket vált ki belőlem az a tény, hogy Szentkuthy esetében sincs hozzá semmi közöm. Mégpedig a következő érzelmeket váltja ki: egyrészt, mint mondtam már, a csalódását. Csalódást, de nem a közönséges csalódások fajtájából, ahol ez az érzelmi konklúzió átértékeli a viszony természetét és kudarcként egyértelműsíti egy kapcsolat megélésének interpretációját, nem; az én csalódásom speciálisabb, és a csalódásoknak abba a fajtájába tartozik, amelyek inkább nagyon is elengedhetetlenek egy kapcsolat megélésének interpretációjához, és aminek lényege éppen abban áll, hogy egyértelműsíti magát a kapcsolat tényét, melyet oly sokszor elhomályosít a túlinterpertálás. Akárhogy elemezhetem a Gombrowicz-passzust, sohasem tudom meg, miért csapta az asztalra, ha ugyan valóban az asztalra csapta és nem, mondjuk, a sarokba, ha csapta egyáltalán, nem pedig másként tette, a könyvet Szentkuthy, de azt tudhatom, hogy történt valami, amivel legalábbis alátámaszthatom azt a semmi hipotézist, amiről a megbizonyosodást mindig is igyekeztem valamiféle kifinomult intellektuális gyávasággal szerényen a színpalok mögött tartani, és amelyet erről az esetről értsülve kellett elsőként bizonyoságként interpretálnom, hogy az a Szentkuthy Miklós nevű író, akit én sohasem láttam személyesen az életben, és akiről csak irodalmi, irodalomtörténeti és egyéb valóságpótló ismereteim vannak, valamint egy titkárnőjével való barátság benyomása, talán mégiscsak létezhetett az életben, ha képes volt megfutamodni – és van-e ennél valóságosabb emberi jellemvonás? – egy másik univerzum beharangozásától.

Azzal a rendszerességgel, ahogy a déja vu-k szokták újrakoreografálni pongyola metafizikám színpadképét, néha rajtakapom magam, amint társaságban arról faggatok valakit, hogy mi lenne az a három könyv, amit magával vinne egy lakatlan szigetre. Persze, abszolúte nem érdekel, mi lenne az a három könyv, és ha megmondaná, talán undort éreznék, hogy ismeretségünkkel beszenyeztem közömbösségem ártatlanságát, mégis fel kell tennem ezt a kérdést, csak hogy előkészítsem a másik számára a logikus ötletet a visszakérdezésre. Mert ha visszakérdezne, én bután azt felelném, hogy nem tudom. Persze tudnám, de senkire sem tartozik a válaszom rajtam kívül, hogy meg is mondjam. Elég ha én tudom, hogy tudom. Egyébként meg nem tudom, mi lenne az a három könyv, de nem is az a fontos, hanem csak az, hogy már a kérdés pusztá megfogalmazása önmagában utal arra az elhagyatottságra, amelyet még az a három könyv – még ha tudnám is, melyek azok – se lennének képesek elviselhetővé tenni. És miközben végig gondolom ennek a felismerésnek a szomorúságát, rájövök, hogy a kérdésfeltevés pillanatában már ugyanolyan távol vagyok az emberi érintkezések világától, mintha tényleg egy lakatlan szigeten tengetném egzisztenciám partra sodort roncsát. Egyébként, ha már itt tartunk, én három naplómát vinném magammal: azt, amit egykor, a még mindig kihívásokkal teli múltban írtam, azt, amelyet mostanság, a bizonytalan jelenben vezetek és azt, amelyet akkor fogok majd elkezdni a már most megunt jövőben, ha a jelenleginek technikai értelmében is a végére értem.

Szentkuthy írja *Az alázat kalendáriumában*, nem keresem elő, pontosan hol: „... a fiúk egyedül vannak...”. Szokatlan tőle ez a cinkos-diszkriminatív hang, amelytől nem határolódom el, miért is tennem?

Most mégis előkeresem: ezt a tagmondatot az 55. egységben alá is húztam, a lap alján pedig nyíllal megjelöltem egy metaforát, ami évszakokon át metafora-slágerlistám élén trónolt: „Mikor így látom életem brettlíjén ezt a kettősséget, mint elhagyott színházban egyetlen néző, a *súgólyuk mellett jobbra-balra egy-egy zsirosan fortyogó gyertya ég, mint a rég megevelt világosság otthagytott csutkáit*, s a színpad előterében...”. Magritte prózában, nem vitás. Magritte metaforákat ír ecsetjével, Szentkuthy tollával metaforákat fest. *A fények birodalmának* komplementer logikája köszön itt vissza, ugyanolyan hatásfokkal, teljesen lebénító mindkettő. Egy ilyen metafora után mit lehet még csinálni? – ez a Szentkuthy-olvasás pragmatikájának mindenkor kulcskérdése. Magritte ugyanerre a tanácsstalanságra játszott rá: mit lehet csinálni a *Hegel vakációja* megtekintése után? Én emlékszem, mit csináltam, miután megnéztem. Becsuktam az albumot, lehunytam a szemem, sóhajtottam és...

Lapozom még *Az alázatot*. Ilyen mondatra bukkanok a 91. szakaszban: „A kétségbevetettségnek azt az isteni őszét és poklát, a magánynak azt a formai klasszicizmusát, ajaktalan, akt-halott heroizmusát soha el nem felejttem, soha hozzá hűtlen nem leszek.” Mindegy, mi kapcsán. Mindegy, miért ez. Mindegy tehát. *Az alázat kalendárium*a hónapok, azaz civilizációk óta nem volt a kezemben. Bejegyzéseim és dátumaim tesznek igazán feszültté. Tudom, mit jelentett nekem ez a könyv, mit veszítettem el és mit nyertem általa, tudom, mire tanított meg és miért kellett eltávolodnom tőle. Mindegy, miért mondom. Teljesen mindegy.

Ma, szégyenem ellenére, amit betöltök a létezésemmel a létezésemről való tudatomban, átadom magam annak az érzésnek, hogy önmagam lehetek és senki más. Este van, sötétség. Felidézem a ma elszenvedett tiszta kék ég látványát azokkal a mihaszna

felhőkkel, melyekkel nekem sincs semmi célom. Megpróbálom magam alá gyűrni annak a ténynek rám gyakorolt krízisét, hogy egy teljes évszaknyi nyár van rám kimérve, amely feltartóztathatatlanul kezdi beteljesíteni rajtam a törvényt. Legszívesebben már most elvonulnék egy szerényen berendezett, valamilyen forgalmas térre néző kávéház rejtett sarkába, ahol a szelíd árnyék megóvna a pillantásoktól, melyekre így titkon vadászhatnék, és meghagynám az örök életében tiszta szerelemre sóvárgó közönséges picémőnek, legyen oly' kedves majd az első őszi napon benyújtani a számlát, hogy az életemmel fizethessek a gondosan vezetett fogyasztásaim és egyéb, személyes jellegű további kéréseim után, ha eljönne az időm és én nem venném észre.

(Az őszinteség fölösleges felelősségével vallom, hogy miközben ezeket a sorokat írtam, én a pécsi Jókai téren lévő kávéház enteriőrjét képzeltem magam elé.)

Heves átérzése az előbb meglelt Márai-soroknak az 1953-as Naplóból: „Ősz. Szeretnék még egy igazi őszt megélni, Európában, valahol Sorrento táján, pincével, musttal, fanyar-ködös reggelekkel és estékkel. Különös élmény, kifelé ballagni az időből, mikor ilyen erővel szól hozzánk minden, amit az életben szeretünk.”

(Aug. tíz, a pár napja elolvasott *Csontribigádból*: „A kapitány az ablakhoz ment, és a pálinkamámorban eltávozott lélek halottas zománca fénylett kék szemén. Ezzel a befelé fordult, üveges tekintettel meredt az ablakon keresztül valahová a tönustalanul sötét, éjszakai sivatagba, és Sorrento lámpáinak apró fényét vélte látni a távolban. Pedig lehet, sőt valószínű, hogy néhány búsan lopakodó hiéna pillantása foszforeszkált csak arrafelé...”

Tegnapi 117. *Híres Festőkben* Schielétől egy idézet: „Enünk legmélyebb bugyraiban, teljes lényünkkel és szívünkkel átérezzük a fák őszét még nyáron is, épp ezt a melankóliát szeretném lefesteni.”)

Jól esik mozi után a séta, jobban, mint bármi más, hidd el. Mióta nem érdekelnek a filmek, nem tudom mióta, nem is érdekel, azt hiszem, évek óta, szenvedélyem, hogy a moziból kijöve megkezdhessem hosszú és mindig ájtatos sétám hazafelé. A délutáni séta felüdít, mert tét nélkül vegyülhetek el az utca forgatagában; szeretem az alkonyi sétat, mert arra a félhomályra emlékeztet, amit épp magam mögött hagytam; de a legjobban az éjfélhez közeli órák sötétségében megtett magányos sétat torokszorító eleganciájú lassúságát szeretem, sőt, azt is mondhatnám, hogy imádom. Megtanultam egyedül moziba járni, de nem azért, mert nincs kedvemre a társaság, vagy mert talán kifejezetten, ha szabad ezt a szót használnom, rühelleném, ha valaki csak a fizikai jelenlétének ármányos kivédhetetlenségével is feltartóztatna abban, hogy kedvem szerint találjak rá aznapi sétatempóm ritmusára, hanem csak azért, mert mindig gondosan ügyeltem rá, hogy amennyire csak lehet, kerüljem mások társaságát, ha magam kívánok lenni. Azt is mondhatnám, életem egyik epizódja közben sem tudok komolyabban rábólintani arra a ciorani aforizmára, amely szerint csak azok a pillanatok számítanak, amikor olyan erősen kívánsz egyedül maradni, hogy inkább golyót röptenél koponyádba, mintsem egyetlen szót is válts bárkivel, mint épp moziból való hazafelé ballagásom idején.

Szeretem a stáblista alatt futó muzsika hangjaival a fülemben magam mögött hagyni a termet, melyben többedmagammal pihenhetünk ki a sötétben, hogy élünk, és kijutva a mindig túl hamar felismerhető díszletek közé, megkezdeni azt, amire vártam. Szeretem azt az érzést, amikor a tempóba zökkenés kémiaja, a látvány befogadásának biológiája és az önmagam feletti kontroll matematikája kibékül lelkem strapabírásának fizikájával. Kétségkívül megvan bennem az az ügyesség, amivel át tudom alakítani a sétálás alatt szerzett optikai benyomásaim hírértékét az önmagamról való minél erősebb tudat fenomenológiai szenzációjává, eljutva néha addig a pontig is, és szigorúbb értelemben számomra csak ezek számítanak, amikor már semmi más nincs, csak öntudatom lépteinek ritmikus kopogása, mellyel lassan belegázolok előttem elterülő sorsom aszfaltnyi magánéletébe. Nem tudom, milyen utat jelölt ki nekem a Sors, melyen majd végig kell mennem, mint később észhez ért heroinistának a szadista elvonókúrán, de tudom, hogy az út, amin moziból hazafelé megyek, nemcsak kihagyhatatlanul sorsom felé vezet, de talán az maga a Sors, mely nem is akar több lenni annál a lehetőségnél, minthogy végigmenjünk rajta, ha már rátaláltunk a hazafelé vivő útra, az élet orrunk előtt pergő képeinek lázas bámulása után. Igyekszem a lehető leggépiesebben végrehajtani a sétálás műveletét, mert felfedeztem, hogy a mechanikus sétálás során lehetőségünk nyílna arra, hogy a haladás térélményét teljes egészében a sorsunkkal való szembesülés időélményévé alakítsuk át.

Mindig is csak sétálás közben éreztem magam teljes értékű embernek, mindig is csak sétálás közben tudtam felfogni, milyen felfoghatatlan is az élet, és mindig is csak sétálás közben tudtam teljes mértékben elhárítani magamtól a gyanút, hogy más is létezhet még tudatos lelkem magányos valóságán kívül.

A sétálás nemcsak lelki intelligencia kérdése, mert olyannal így vagy úgy, de mindenki rendelkezik, a sétálás képességével viszont csak nagyon kevesen, elnézést, de azt kell mondanom, hogy szinte csak a kiváltságosok. A sétálásnak az elhagyatottság érzéki apoteózisának kell lenni. Egy valamirevaló séta a létezés megkérdőjelezésével kezdődik és egy álmokon túli reménytelenség vigaszával ér véget. De mondhatjuk úgy is, hogy egy kiadós séta vagy a teljes létezéssel képes konkurálni, vagy nem is séta. Igen, muszáj az argonauták tételére hivatkozva megfogalmazni mondanivalóm lényegét: sétálni szükséges, de élni nem szükséges. Elég, ha a moziban megéljük, hogy mások élnek helyettünk, vagy elég, ha magát a világot nézzük mozgóképeknek, úgyis csak a sétálás szenvedélye lesz az egyetlen manőver, amivel kihajózhatunk kétségbeesésünk szküllái és gyámoltalanságunk kharübdisei közül, ha már egyszer annyira szívünkön viseljük a szirének karrierjét.

Sohasem tudtam szívből haragudni Szentkuthyra, amiért tönkretette az életemet, mert nem tette tönkre. Megteremtettem egzisztenciális lehetőségét életre szóló hermeneutikai átkaimnak, de sohasem átkozódtam a róla való tudásom miatt, mert a kör még nem zárult be, csak az életem. Sohasem hittem, hogy szükség lenne bármiféle publikus teoretikus kommentárra műveivel kapcsolatban, mivel elég hely volt erre életem margóján is, hogy ott mulasszam el megtenni. Egyetlen felsőbbrendű bánatom, hogy iránta érzett mélységes közönyöm sohasem lesz képes levedleni annak a szerelemnek az álarcát, amelyet megismerkedésünk bálján nyomott kezembe sorsom névtelen házigazdája.

Kora hajnalban történt, hogy beleszerettem az íróasztalomon eluralkodott káoszba. Jelentéktelen asztali lámpám közönyös fénye egyfajta méltóságot ruházott a tárgyakra, melyekhez tegnap még közöm volt. Mindent úgy találtam, ahogy annak tegnap semmi jelentőséget nem tulajdonítva hagytam. A zsúfoltság esztétikája a dolgok között kialakítható viszonyok iránti egyetemes hálára kötelezett. Meghatva vettem tudomásul, vagy inkább így mondom, meghatva tapasztaltam, hogy életem valódi történéseinek látványa ilyen valós szerénységében vehető birtokba. Igazából nem is az íróasztalomon eluralkodott káoszba szerettem bele, hanem abba a magam teremtette játéktérbe, amely velem együtt élte túl az éjszakát. Szó sincs káoszról tehát, amelyről már tudhatjuk, hogy nem más, mint a rendtelenség rendszere, de ebben az ostoba szóban mégis ott van mindaz, ami mámorral tölt el a használata révén, mert egyetemes konnotációk zamata fűszerezi, ha kimondom vagy leírom. Beleszerettem életem nélkülözhetetlen kellékeinek fölöslegességébe és testvériségük brutális véletlenjének árságába. Üveg boromba, Balatoni Chardonnay, amit tegnap ittam és aminek maradéka a telefon mellett vár jobb sorsra egy zsíros falú pohárban, szorosán mellette kifogyóban lévő kézkrémem tubusába és arctisztító tonikom flakonjába, ami napraforgó-mintás teletömött tolltartótégelyem alumíniumhengerét támasztja. Mellettük van

személyi igazolványom és egy krém, mely bizonytalan küldetést teljesít ezen a tájon. Mindenhol könyvek, főleg nyelvkönyvek, nagy halmokban, és az asztal szélén kések, valami titkos készenlét vagy veteránság baljós nyugalmaival, mintha csak e mondat állítmányának nyakát készülnének felvágni. Minden én vagyok ezen az asztalon, minden miattam lett ilyen, minden az én sorsom esetleges végzetét árasztja magából. Megiszom a bort.